

ללא התנצלויות

לא פולש והופך את עולמם של יושבי העיר, ואילו ה"חלוקות" היסמכותם של התושבים על הגנתם של קונסולים למיניהם אינן מזכרות אלא במידה שהן נוגעות בחיי הדמויות. נדמה שקמחי לא ניסה למצוא חן, לא חיפש פתרונות קלים בצורת תזכורות למאורעות גרר לים וחשובים, שיסיטו את מהלך העניינים ויסירו התלבטויות ומבוכות. עיסוקו הוא כאמור בבני אדם, ואלה חייבים למצוא את הפתרונות ולשלם את מלוא המחיר הכרוך בפתרונות אלה.

"בית חפץ" נועד לאלה שאוהבים לשקוע בסיפור מעשייה פשוט וטוב, מן הסוג שקוראים, מתבשמים ועוברים הלאה, אם כי משהו מטעמו עוד מתלווה לקוראים גם לאחר תום הקריאה. זה לא ספר "חשוב" או "גרול" אלא סתם ספר טוב, בעל איכויות ואבחנות שאיננו נתקלים בהן בכל יום, וכתוב בלשון עשירה ומענגת.

הספרות הזרה מציעה שפע מן הסוג הזה, ללא רגשי נחיתות וללא התנצלותיות. רק אצלנו ספר כזה לא יכול היה להצליח – לא רק בסוף שנות השלושים כשהושלמה כתיבתו, ולא רק בראשית שנות החמישים, כשזכה לראות אור. אז היינו עסוקים, כידוע, בהקמת מדינה ובקליטת עלייה ובכריאת חברה חדשה ואדם חדש. ספרות שלא התגייסה למאבק אחד היה דינה – להיגנו – ומי חברה היה נידון לחיי אכזבה ומרירות.

אבל גם היום, מתברר, ספר כזה אינו יכול לראות אור אם לא מתלווים אליו מיני הסברים ופרשנויות, שדומני כי היו מעוררים בלבו של קמחי אי נוחת רבה לו זכה לקוראם. האמנם אנחנו עדיין זקוקים להצגת שיר אהבה כביטוי לאהבת עם ישראל ותורת ישראל? ואם לא יודיעו לנו שמדובר ב"רומאן אירוני, סרקסטי, על שורת מיתוסים רומנטיים – האופיומים של המציאות' שגם 'האדם העברי החדש' והתקומה הציונית הוא אחד מהם" – לא נוכל ליהנות מהסיפור? האם אסור לסמוך על הגאה פשוטה וניטולת תסכיכים?

בית חפץ

רב קמחי. הספרייה החדשה, ספרי סיים קריאה והוצאת הקיבוץ המאוחד, 295 עמ'. 39 שקלים

כרמית גיא

תנה יפה העניקה לנו הספרייה החדשה כשגילתה לנו על קיומו של הסופר רב קמחי ברומאן שלו "בית חפץ". קמחי, סופר שלא זכה בהכרה הראויה בחייו, מתגלה כאן כבעל יכולת מופלאה לספר סיפור אנושי פשוט וחם, מהסוג שכל כך חסר בנוף שלנו.

זהו סיפור על משפחה ירושלמית בר-אשית המאה, על אהבה שלעולם מושכת ריקם ולעולם בוחרת לה דרכים עקלקלות – בכחינת היא אוהבת אותו אך הוא אוהב אחרת, והאחרת מבקשת לה את השלישי, שלבו יוצא אל הרביעית, אשר לא תשקוט ולא תנח עד שתשיג את הראשון. זהו הסיפור על אמהות שמבקשות להשיג את בנותיהן, בדרכן של אמהות, אך כל תוכניותיהן מטוכלות בנו אחר זו; על נשים "חזקות" וגברים המניחים להן להוליכם באף; על עניים ועשירים; על אשכנזים ויוצאי המזרח; על גבירות ומשרתות; על הודו האקזוטית ופאריס האפורת; על סאלונים ועל שיגעון – עד לסוף הרע ולקריסה הגדולה הכלתי נמנעים.

ירושלים של קמחי, איש העלייה השנייה, רחוקה מאוד מכל מה שלמדנו בספרי ההיסטוריה ובספרות "הירושל" מית המקצועית: "אין בה קדושה, אין בה הוד והדר, ושכונותיה אינן מצטיירות כתמונות נוף אוריינטלי שמאלצי, אלא כמקום שאנשים חיים בו. אנשים בשר ודם. הסמטאות הצרות, המדרגות האפתולות, הסוכות שעל הגגות בליל לות הקיץ החמים, האבק והמתנק – כל אלה משמשים רק רקע לסיפור האנושי. גם התקופה ההיסטורית שבה מתרחש הכל אינה מודגשת יתר על המידה. שום מאורע גדול לא מתרחש, שום מצביא זר